

Ф Е Д І Р П І Г І Д О

КОНСОЛІДАЦІЯ
І Т. ЗВ.
НЕПЕРЕДРІШЕНСТВО

ВИДАННЯ „УКРАЇНСЬКИХ ВІСТЕЙ“ — НОВИЙ УЛЬМ

— 1 9 5 8 —

diasporiana.org.ua

Ф Е Д І Р П І Г І Д О

КОНСОЛІДАЦІЯ
І Т. ЗВ.
НЕПЕРЕДРІШЕНСТВО

ВИДАННЯ „УКРАЇНСЬКИХ ВІСТЕЙ“ — НОВИЙ УЛЬМ

— 1 9 5 8 —

Питання консолідації українських політичних сил і питання «непередрішенства», власне, є дві окремі теми, й якщо ми пов'язуємо їх в одній статті, то це тому, що фактично обидва згаданих питання останнього часу набули певної взаємної залежності. Адже ті, що не погоджуються приєднатись до вже сконсолідованого політичного центру, яким є Державний Центр Української Народньої Республіки в екзилі, одним із головних аргументів висувають «непередрішенську» політику УНРади. Під впливом неперебірливих пропагандивних писань гасло «консолідації» часом обертається в чинник, що приводить до протилежних наслідків — веде до дальшого розпорошення, сіє зневіру серед українського загалу. Люди, що не мають часу самим розібратись у певних питаннях міжпартійних відносин, відмовляються передплачувати газети чи сплачувати національний податок, мовляв, — нехай там на верхах сконсолідуються, тоді й будемо їх активно підтримувати.

Акція, проведена Президентом УНР в екзилі д-ром Ст. Витвицьким, рішення IV сесії Української Національної Ради в цьому питанні, а особливо міжпартійна нарада, що відбулася 10. квітня ц. р. в Мюнхені з ініціативи Виконавчого Органу УНРади, хоч, на жаль, і не довели до завершення консолідації, але були корисними вже тим, що допомогли з'ясувати справжні наміри політичних груп, які, спекулюючи словом «непередрішенство», насправді уникали конкретних розмов про практичне здійснення консолідації.

Щоб установити, що, чи хто саме перешкоджає завершенню консолідації, звернемося до документів. Згідно з повідомлен-

ням Українського Інформаційного Бюро від 30. січня 1956 р. (Бюлетень ч. 3 за 1957 р.), Президент УНР в екзилі д-р Ст. Витвицький під час свого перебування в Європі в січні місяці відбув розмови з політичними організаціями, що перебувають поза УНРадою. Наслідки тих розмов подано в названому вище повідомленні Українського Інформаційного Бюро так:

«ЗЧ ОУН могла б повернутися до Української Національної Ради, коли її теперішній статут, побудований на паритетному заступництві політичних партій, буде змінений і »враховуватиме силові відношення та впливи політичних організацій серед українського громадянства на еміграції, виявлені шляхом загальних виборів«. Як одну з дальших передумов свого повороту до УНРади, ЗЧ ОУН ставить домагання, щоб Державний Центр УНР та його Виконавчий Орган зрікся дотеперішньої політики в закордонній ділянці й провадив її на основі наново визначених засад.

ОУНз могла б вступити до УНРади, якби УНРада перестала бути складником і органом Державного Центру УНР, а діяла окремо й об'єднувала всі українські політичні сили еміграції »на основі дійової програми«. Уряд УНР в екзилі, за висловленням представників ОУНз, мав би припинити свою діяльність і чекати відповідної нагоди, щоб її відновити в іншій політичній ситуації.

Замість консолідації навколо Державного Центру УНР представники ОУНз пропонували координацію окремих дій політичних партій.

СГД міг би приступити до консолідації українських політичних сил в Українській Національній Раді, якби її статут не визначав форми української державности, себто в тім статуті не мало б бути згадки про Українську Народню Республіку, а говорилося про українську державу.»

Зараз же після закінчення IV сесії УНРади, на запрошення Виконавчого Органу УНРади, відбулась нарада всіх українських політичних середовищ. Як предмет наради Виконавчий Орган запропонував вимін думок у питаннях:

1. Можливостей загальної консолідації українських політичних сил;
2. Можливостей переведення нарад українських політичних чинників з метою устійнення спільних поглядів на основі питання української визвольної політики на зовнішньому відтинку;

3. Нормалізації внутрішньополітичних стосунків серед української еміграції на засадах взаємної толеранції.

Заслухавши відповідну письмову заяву Виконавчого Органу, що її було повністю опубліковано в Бюлетені Українського Інформаційного Бюро за 12 квітня 1957 р. ч. 9, а за якийсь тиждень і в окремих демократичних українських газетах, та обговоривши поставлені Виконавчим Органом питання, міжпартійна нарада обрала спеціальну комісію з представників різних політичних середовищ, доручивши їй укласти текст спільного комунікату. Наслідки тієї наради в комунікаті зформульовано так:

«В ході дискусій виявилось, що наявність ще досі неподоланих поважних перешкод як програмового характеру, так і в питаннях практичної політики, не дає змоги почати здійснення загальної консолідації. Натомість, є бажаними всякі кроки до врегулювання українських внутрішньополітичних відносин в тому напрямі, щоби взаємна критика поглядів і політичної тактики відбувалася в рамках культурно веденої дискусії. Щодо заходів, спрямованих на можливе устійнення спільних поглядів на конкретні справи зовнішньої політики загальнонаціонального характеру, визнано доцільним відбувати наради в цих питаннях.»

Наведений вище зміст документів досить виразно окреслює, хто й якої хоче консолідації.

ЗЧ ОУН, наприклад, ставить вимогу перебудувати УНРаду так, щоб вона відбивала «силові відношення та впливи політичних організацій серед українського громадянства на еміграції, виявлені шляхом загальних виборів». Тут маємо очевидне нерозуміння самого поняття, що таке найвищий політичний центр, в чому полягає його сила й авторитет, нерозуміння завдань, що стоять перед Державним Центром Української Народньої Республіки та його органами. Державний політичний центр має заступати, не думку випадкової більшості, що опинилась на еміграції, але відбивати політичні ідеали всього українського народу.

Розпорошеність української еміграції по цілому світі — від Нової Зеландії до Бразилії, США, Канади, Європи, що вимірюється десятками тисяч кілометрів, робить загальні вибори абсолютно неможливими. Але, навіть, припустивши, що такі вибори вдалося б провести, побудована в такий спосіб Національна Рада лише дублювала б крайові громадські організації української еміграції, що мають своїм завданням дбати, в ос-

новному, про побутові інтереси еміграції. Себто, роллю, яку виконують ЦПУЕН, СДУБ та інші крайові громадські центральні, але жодною мірою не відбивала б політичних прагнень українського народу.

Склад української еміграції за її територіальним походженням не рівномірний і не відбиває силового відношення в Україні, себто дійсного складу населення окремих областей і його суспільних верств. Якщо кілька мільйонів українських емігрантів з-підсовєтської України, згідно з відомою Ялтинською умовою, по закінченні другої світової війни, були, здебільшого примусово, репатрійовані до УРСР, то західні українці, як польські піддані, користувались захистом закону і повністю зберегли себе, крім тих, звичайно, що добровільно повернулись на Батьківщину. Ось чому фізичну більшість в еміграції становлять виходці з західних провінцій України, кількість населення котрих (провінцій) до населення цілої України становить десь близько 10%. Коли нагадаємо собі умови, в яких формувався світогляд населення, а зокрема молоді, тих провінцій в 20—40-х роках, стане очевидним, що політичні ідеали багатьох (але не всіх!) виходців із тих провінцій кардинально різняться від традиційно-демократичних ідеалів основної маси українського народу.

Нам можуть сказати, що населення Великої України під совєтами також перебувало і формувалось в умовах тоталітарного режиму, в умовах кривавої московської тиранії. Але тут є засаднича різниця. Населення підсовєтської України в 20-х роках перебувало в стані самої справжньої «гарячої» кривавої війни з московським окупантом, а т. зв. «мирна» боротьба другої половини двадцятих і тридцятих років проходила в умовах повстань, в умовах «голоду імени Сталіна», ежовщини, які своєю безглуздою жорстокістю виконували у тодішньої української молоді смертельну ненависть до тоталітаризму, до вождівства, якої б мсти вони не були. Цим, між іншим, і пояснюється те, що вся підсовєтська українська еміграція є непримиренними противниками націоналістичної «гри» у вождівство. До речі, — явище загальне для всіх, хто побував під сонцем сталінської конституції».

Виходячи з неможливості застосування виборчої системи, з причин, згаданих вище, при творенні Української Національної Ради прийнято за основу рівномірну репрезентацію політичних партій, які входять до установлених «Тимчасовим Законом» політичних секторів: Соціалістичного і Революційно-

Демократичного, Центрово-Демократичного і Націоналістичного, по 12 мандатів у кожному. Закон застерігає можливість створення Консервативно-Монархічного Сектору (гетьманці). Так сконструйована УНРада діє ось уже скоро десять років.

Так само стоїть справа і з іншими вимогами політичних груп, що не входять до складу УНРади. Під час дискусії, що відбувалась минулого року в питаннях консолідації, окремі політичні партії, що входять до УНРади, висловлювались за можливість внесення певних змін до «Тимчасового Закону про реорганізацію Українського Державного Центру», якщо такі поступки полегшили б згаданим вище політичним групам приєднатися до УНРади. Таких можливостей, скільки нам відомо, УНРада не відкидає і зараз. Але в наведених вище передумовах груп, що перебувають поза УНРадою, немає жадної згадки про потреби таких поступок. Натомість, є виразна, і то загальна для всіх тих груп, вимога самоліквідації Державного Центру УНРеспубліки, який є законним (і це ми підкреслюємо!) протиставленням, насадженому московською окупаційною владою, уряду т. зв. Української Советської Соціалістичної Республіки.

Як аргумент проти УНРади, опоненти, а зокрема ОУН під зверхністю полк. А. Мельника, висуюють також закид, що дехто з активних діячів Державного Центру працює в установах, які є під контролем АКВБ. Тут треба визнати нашим опонентам певну рацію. Справді, — один член ВО та два члени Президії УНРади працюють в Інституті в Мюнхені та в Радіо Визволення. Демократичні кола також вважають подібне сполучення не бажаним, хоч на практиці воно і не витворює будь-яких колізій. А це тому, що поперше — всякі розмови з АКВБ провадить переважно Президія Паризького Бльоку, подруге — роботу, скажемо, в Інституті вивчення СССР, — встановлення тематичних плянів, затвердження праць до друку, як і весь контроль наукової діяльності Інституту — здійснює автономна в своїх діях Наукова Рада, що складається з 11-х членів (два від росіян, два від українців та по одному від азербайджанців, білорусів, вірменів, грузинів, ідель-уральців, північно-кавказців, кримських татар та туркестанців) і, зрештою, відносини з АКВБ займають порівняючи незначне місце в цілому об'ємі діяльності Виконавчого Органу УНРади.

Інші з «ентузіастів» консолідації, намагаючись хоч якось «обґрунтувати» своє небажання йти до тієї консолідації, по-

кликаються на те, що в постанові ПАУК з 24.—25. вересня 1955 року сказано, що «консолідаційним центром повинна стати Українська Національна Рада», та що в тій постанові, мовляв, немає і згадки про Державний Центр УНРеспубліки. Але це — жодний аргумент, це скорше незграбний риторичний трюк. У вільному світі реально існує й діє Українська Національна Рада, як один із невід'ємних складників Державного Центру Української Народньої Республіки. Іншої, якоїсь аморфної, самої в собі УНРади немає. Таким чином, якщо ПАУК висловився за консолідацію на базі УНРади, то, не мудрувати лукаво, його ухвалу треба так і сприймати, себто — на базі всім відомої, діючої ось уже десятий рік, як один із складників Державного Центру УНР, Української Національної Ради, що є політичним представництвом на правах Передпарляменту Української Народньої Республіки; УНРади, яка діє на підставі затвердженого Президентом (Головою Директорії) св. пам. Андрієм Лівияцьким 10. червня 1948 р. «Тимчасового Закону про реорганізацію Державного Центру УНР», що в свою чергу базується на законах про «Тимчасове Верховне Управління» й про «Державну Народню Раду», схвалених ще на території України 12. листопада 1920 року.

Спроби підмінити Державний Центр УНРеспубліки якоюсь «Державою 30. червня» настільки неповажні, що ми не сміємо навіть згадувати про той «державний акт». «Уряд 30. червня» вмер не впоравшись нарадитись. Годі й згадувати про той незрозважний молодечий акт.

Щодо претенсій ЗП УГВР на репрезентацію «воюючої України», на якийсь «другий центр», треба, зрештою, внести ясність. Ціле це питання, власне, є анахронізмом. Справді, УГВР створена десь 1944 р., як однопартійна націоналістична організація з завданням координувати дії окремих відділів УПА. Тут не будемо говорити, добре чи зле ЗП УГВР вив'язувалась із своїх завдань та як їй удавалося здійснювати на віддалі двох тисяч кілометрів, здавалося б, неможливий у підсоветських умовах, живий оперативний зв'язок. Як на зразок «оперативности» таких зв'язків, можна покликатись, бодай, на те, що про смерть командира УПА Т. Шухевича-Чупринки ЗП УГВР дізналась десь через рік. Войова діяльність УПА вже в минулому, вже відійшла до історії. Що це так, маємо ряд атворитетних свідчень, зрештою, про це ж каже

в своїй статті «Лицем до реальности» А. Білінський*), що лише рік тому повернувся з ССРСР та що мав можливість обізнатись із «воюючою Україною» з першоджерел. Уже багато років, як «воюючої України» в розумінні, яке вкладається в ці слова ЗП УГВРадою, немає. І це цілком закономірно в умовах підсоветської дійсності. Не розуміють цього хіба ті, хто звичу не бачив тієї дійсності. Щоправда, всюди, по цілій Україні, а особливо в її центрах (Київ, Харків, Львів), існує активний національний спротив заходам московської окупаційної влади в самих найрізноманітніших формах. Але це не має нічого спільного з воюючою Україною середини сорокових років. Це — процес, що беззастанно відбувається від початку окупації України, себто від 1919—20 років.

Отже, виходячи із становища, що в ССРСР зараз немає організованої збройної боротьби ЗП УГВР мусила б припинити своє існування, як така, або, реорганізувавшись з регіональної однопартійної організації на всеукраїнську, складену з представників усіх українських політичних середовищ, налагодити теоретичну чи штабову розробку питань майбутньої збройної боротьби. Себто перебудуватись на один із допоміжних відділів Державного Центру УНР.

Як же фактично стоїть сьогодні справа консолідації українських політичних сил на еміграції?

Як відомо, довкола УНРади об'єднались майже всі загальноукраїнські політичні партії й організації, а то саме: УНДО — галицькі демократи, Українська Соціалістична Партія, Українська Революційно-Демократична Партія, Український Національно-Державний Союз, Союз Земель Соборної України — Селянська Партія, Союз Конструктивно-Творчих Сил та Українська Селянська Партія, що її очолює Є. Архипенко. Так само при творенні УНРади (1948 р.) до її складу увійшли були обидва відлами Організації Українських Націоналістів, що постали в Галичині під Польщею між двома світовими війнами.

Організація Українських Націоналістів (ОУН) і до сьогодні залишається вузькомісцевою, провінційною галицькою організацією. Демократичні елементи Галичини гуртуються біля УНДО та почасти в інших загальноукраїнських партіях (УНДС, УРДП, УСоц. П.) і таким чином заступлені в УНРаді. Вже тут, на еміграції, з ОУН(р), порядком повільного, але закономірного розпаду організації, виділилась група, прогресивніша частина

*) А. Білінський. «Лицем до реальности». «Українське слово» за 1957 р. ч. 828.

членів ОУН, переважно молодій галицькій інтелігенції (ОУНз). Таким чином, сьогодні маємо три окремі відлами ОУН, не рахуючи ЗП УГВР, що є органічною частиною тієї ж ОУНз.

Поза УНРадою тоді залишилась лише одна організація — Союз Гетьманців-Державників. Як монархісти — прихильники гетьманської держави, вони не вважають для себе за можливе входити до Державного Центру Української Народньої Республіки. Властиво, СГД не є партією в звичайному розумінні. Це скорше «орден» людей, що вірять у спасенність монархії. Грунту в Україні вони не мають жодного. Отже, подібно до націоналістичної ОУН, організація — суто еміграційна. Серед членів СГД є немало добрих патріотів, українських інтелігентів та науковців, і приєднання їх до Державного Центру, звичайно, було б корисним для української визвольної справи.

Після невдалих спроб спрямувати діяльність УНРади в націоналістичне річище ОУН — націоналісти під проводом Бандери 1949 року вийшли зі складу УНРади, воліючи провадити свою «окрему політику визволення України». Сім років пізніше (1957 р.) за нею пішов і другий відлам ОУН, що перебуває під проводом полк. А. Мельника. Мотиви виходу майже ті самі — «непередрішенство УНРади» й бажання провадити свою «безкомпромісову» боротьбу за визволення України.

Таким чином, сьогодні довкола Державного Центру УНРеспубліки сконсолідовані всі демократичні партії і групи, так із Великої (підсовєтської) України, як і з Галичини, що репрезентують десь 90% України. Поза УНРадою, отже, залишаються українські націоналісти та організація гетьманців.

Власне, до УНРади не входить також і ліва група «УРДП—Вперед», яка по суті є групою інтелігентів-теоретиків від політичних наук, що до жодних еміграційних політичних організацій не входить з причин «принципового характеру».

Наполегливість, з якою демократичні кола домагаються консолідації українських політичних сил, зрозуміла — робиться це з метою найбільшої концентрації діючих в еміграції національних сил в єдиному політичному центрі, що ним є Державний Центр УНРеспубліки та його складова частина — Українська Національна Рада.

Не визнаючи Уряду УНР в екзилі (хоч не визнавати фактів і не можна!), наші опоненти, чи противники Державного Центру УНР, не визнають реального й юридичного існування Української Народньої Республіки, отже, скочуються на позиції «непередрішенства» і в той же час вимагають від АКВВ та

США (а чому не від усіх державних чинників вільного світу?) визнання державних актів УНРеспубліки. Виходить якось зовсім неповажно. Але така вже дійсність.

Самозречення Державного Центру було б актом безприкладної безвідповідальності, більше того, було б актом зради, актом узурпації волі українського народу. Справді, хто уповноважував українську еміграцію, де випадково фізичну більшість складають виходці з однієї маленької української провінції зрідкатиись найбільшого осягу нашого народу за останніх кілька століть. І то з якої потреби? Що гетьманці хотіли б повороту до монархії, чи тому, що націоналістичні групи (і то вже не всі!) хотіли б мати свого «вождя» (ніби не досить їм досвіду з вождями Сталіном чи Гітлером — адже теж вожді, і то нічим не гірші від будь-якого іншого можливого вождя!).

Націоналістичні угруповання, так само і гетьманці, що бльокуються з ними, живучи в демократичному світі, мають право змагатись за здійснення своїх політичних чи соціальних ідеалів, звичайно — демократичними засобами. Але це можливе там — дома, у своєму народньому парламенті, чи соймі, де буде репрезентовано всі шари українського народу. Тут же ми в стані боротьби проти окупанта нашої Батьківщини і мусімо творити одну монолітну єдність. Для того ми і кличемо **всіх українців** різних політичних ідеалів об'єднатись для головної нашої мети — боротьби проти московського окупанта, об'єднатись в єдиному політичному Центрі, яким є Державний Центр УНРеспубліки.

Такого ж Геростратового безумства, як зречення найбільшого осягу нашого народу, що його домагаються націоналісти, як ціни за їхню згоду на консолідацію, нам ніколи не простив би український народ. Отже, треба раз назавжди перестати навіть згадувати про можливість такої ганебної капітуляції. Треба найти в собі мужність поступитись своїми дрібненькими партійними інтересами в ім'я маєстату української визвольної ідеї. І до цього ми ще і ще раз кличемо противників Державного Центру УНРеспубліки.

Нарешті, як передумову до консолідації націоналістичні групи вимагають від УНРади «зрєктися дотеперішньої політики в закордонній ділянці й провадити її на основі наново визначених засад». Під цією, зовні «причісаною», формою і криється обвинувачення Виконавчого Органу УНРади у співпраці з «непередрішенським» АКВВ.

Слід особливо підкреслити, що спекуляції на тому непередрішенстві чомусь відбуваються лише щодо політики США чи, вірніше, Американського Комітету визволення від большевизму — АКВБ. Між тим непередрішенства додержуються, мабуть, усі держави західного світу. На позиціях передрішення, власне, стоїмо тільки ми — народи, що в революцію 1917 року на руїнах царської імперії створили або відновили свої незалежні держави. Правда, на позиціях «передрішення» стоїть також ССРСР та підпорядковані йому уряди країн-сателітів, які всюди декларують, що національне питання в Советському Союзі розв'язане, як ніде в світі добре, які на кожному кроці кричать про «дружній союз братніх народів», закінчуючи, правда, незмінним: «навеки вместе, под водительством старшего русского брата». Але те большевицьке «передрішенство» наскрізь вороже справжнім інтересам українського народу й спрямоване на шкоду української визвольної боротьби. Зрештою, то є цілком окреме питання, і ми на ньому тут спинятися не будемо.

В чім же полягає те непередрішенство?

АКВБ в своїх офіційних заявах визнає право кожного з народів ССРСР визначити свою долю за своїм власним бажанням. При чому, та воля має бути виявлена демократичним способом після повалення большевизму в ССРСР. Отже, не передрішує майбутнього державного устрою і в той же час не заперечує можливості створення нових національних держав на теренах, що їх сьогодні посідає Союз ССР.

З другого боку, Виконавчий Орган УНРади твердо залишається на засадах суверенної, соборної Української Народньої Республіки. На всілякі закиди з боку різних організацій російської еміграції, так само на висловлювання окремих урядових чинників західного світу, що питання самостійності українського чи іншого з народів колишньої царської імперії має бути вирішене волевиявленням народів ССРСР після повалення большевизму, Виконавчий Орган УНРади завжди покликається на такі історичні документи, як Універсали Української Центральної Ради, задокументовані рішення селянських, робітничих, військових та інших з'їздів, на опубліковані наслідки виборів до Всеросійських Установчих Зборів, де 75% голосів було подано за українські соціалістичні партії (УПСР, УСДРП) та Селянську Спілку, теж до Українських Установчих Зборів, на рішення Трудового Конгресу тощо. Виконавчий Орган УНРади каже, що в роках 1917—20 існувала віль-

на, ні від кого незалежна, соборна українська республіка. Щона, вона мала свій уряд, революційний парламент — Українську Центральну Раду, яка, своїми Універсалами, волею нашого народу, утворила українську незалежну республіку, що та республіка мала своє військо, свою валюту, була визнана юридично, або де факто багатьма суверенними державами світу, що вона — майже три роки провадила криваву визвольну війну проти червоних і білих московських завойовників, що Україна, зрештою, була переможена в тій нерівній боротьбі, що її Уряд, разом з Армією УНР, змушений був відійти на терени суміжної Польщі, та що той уряд реорганізований, поповнюваний, продовжує реально існувати і сьогодні.

З тих своїх позицій Виконавчий Орган ніколи не сходить і сходити не збирається. Про свої політичні позиції Виконавчий Орган офіційно заявляв і завжди заявляє в усіх своїх опублікованих актах, про це він заявив і керівництву АКВБ, який, зрештою, відмовився нав'язувати свою концепцію поневоленим народам, що об'єднані в Паризькому Бльоці, членом якого є і Державний Центр УНРеспубліки.

Кажучи правду, демократичні кола української еміграції теж не особливо «захоплені» спрямуванням визвольної політики США, зокрема щодо українського питання. Проте, враховуючи фактори, що в основному спричиняють таке спрямування згаданої політики у відношенні до поневолених СРСР неросійських народів або більш правдиво саме зважаючи на наявність тих факторів й потребу системного поборювання їх, українські демократичні кола вважають потрібною і корисною для визвольної справи співпрацю в питанні боротьби проти большевизму, що її провадить АКВБ. Потребу налагодження співпраці з США, поки бодай в образі АКВБ, рішуче підказує і те, що саме США й американський народ є чи не найактивнішими і найпослідовнішими в боротьбі проти московського комунізму-большевизму.

Українська Національна Рада й її Виконавчий Орган від свого заснування залишались, і до сьогодні залишаються цілком незалежними від будь-яких офіційних чи неофіційних (приватних) чужинецьких чинників. Своєю політичну діяльність, зокрема на зовнішньому відтинку, Виконавчий Орган УНРади здійснює за свої українські гроші, що їх добровільно приносить українська політична еміграція до Державного Центру. Оті, часом тяжко запрацьовані центи, сантіми та піфеніги забезпечують Виконавчому Органові УНРади можливість провадити

свою суверенну загальноукраїнську визвольну політику. Виконавчий Орган розуміє величезну моральну силу тієї своєї незалежності і всіма способами її оберігає. Про це знають усі українські політичні середовища, про це знають також і відповідні зовнішньо-політичні чужинецькі чинники, і це є одним із факторів, що забезпечують високий моральний авторитет, що ним користується Державний Центр УНРеспубліки.

Але що нашим опонентам до сьогоднішньої дійсності і реальних завдань нашої визвольної боротьби? Що їм до фактів, коли ті факти суперечать їхнім вузькогруповим цілям? Що їм до того, що вся та плучно рудмухувана ними передрішенська гістерія не погоджується з логікою, більше того — суперечить дійсності?

Адже, ні одна держава вільного світу, чи політична установа тих держав не декларувала, що на випадок падіння большевизму автоматично відновлюються Українська, Білоруська, Грузинська чи будь-яка інша з держав, що постали в роках революції 1917 року на теренах колишньої Росії. Отже, всі згадані держави стоять на непередрішенських позиціях. Щоправда, доброзичливе ставлення більшості західних держав до екзильних державних центрів поневолених народів, а також вияви співчуття, гостинності тощо і дають підстави сподіватись, що вільні країни Заходу не заперечували б, якби поневолені народи відновили свої незалежні держави. Та й чи можуть вони офіційно декларувати визнання Української Народньої Республіки хоч би вже через те, що, являючись членами Об'єднаних Націй, вони, так би мовити, автоматично формально визнають і члена-фундатора Об'єднаних Націй — Українську ССР? Доречі, чи не найбільше а'ктів толерантності, співчуття тощо виявляють саме різні громадські, муніципальні та інші організації США, зокрема щодо українського визвольного руху. Чому ж тоді вся опозиційна націоналістична преса обвинувачує УНРаду в зносінах чи у співпраці тільки з американцями, які до того ж виявляють, як уже було згадано, найбільшу активність в боротьбі проти московського большевизму-комунізму? Та ж США являються нашим ліпшим природним союзником, бо і нашою метою є боротьба проти большевиків, що окупували нашу Батьківщину. І було б нерозважним не намагатись установити потрібні контакти, а коли можливо, то й співпрадо з політичними чинниками чи організаціями тієї найбільшої світової потуги.

Ті, що спекулюють на непередрішенстві, очевидно, вжива-

ють того терміну, щоб свідомо ввести в оману широкі маси своїх читачів, переважно своїх послідовників, застрашити їх перед «непередрішенською» УНРадою, яка, мовляв, зраджує свій нарід. Робиться те виключно в своїх вузькопартійних інтересах. Справді, — не можуть же ті, що пишуть про «зраду», не розуміти, що, наслідуючи їхню «принципіальність», треба було б контактуватись чи вступати в ділові зв'язки тільки з тими, хто декларував визнання чотирьох Універсалів Української Центральної Ради, що проголосили Українську Народню Республіку. Оскільки ж ні одна з держав того не декларувала, будучи послідовними, треба було б відмовитися від будь-яких контактів, а тим більше від співпраці з будь-якими чинниками всіх держав вільного світу. Себто замкнутись від цілого світу у своєму гетто, у своєму «блискучому відокремленні», чекаючи часу, коли той світ визнає наші державні акти і прийде до нас сам. Так само тяжко допустити думку, що ті панове не усвідомлюють, що подібна наша політична самоізоляція зробила б найкращу послугу всім ворогам української державности. Своєю самоізоляцією ми б відкрили чисте поле для діяльності ворожих нашої визвольній ідеї елементів.

Вважаємо, що основна боротьба за визволення нашого народу з московсько-большевицької неволі точиться на теренах нашої Батьківщини, там же відбудеться й її вирішальна стадія. Місце тих, хто збройно хоче боротися проти окупанта, буде там — у гущі нашого народу. Брязкання «безкомпромісовістю» десь за пару тисяч кілометрів, у Мюнхені, чи в Нью-Йорку, то жодна боротьба. «Мирна» боротьба, що її безнастанно провадить наш народ на Батьківщині, пов'язана з щоденною смертельною небезпекою, але такий уже закон усякої боротьби. Факт нашої еміграції ми не вважаємо за якусь заслугу перед нашим народом, навпаки, — свою еміграцію вважаємо за тяжку кочечність. На жаль, для багатьох з нас так склалися обставини, що ми позбавлені були можливості надалі продовжувати ту «мирну» боротьбу в оточенні свого народу. Будучи персонально викриті, щоб не стати безцільною жертвою ворога, ми примушені були емігрувати.

Отже, роля політичних емігрантів лише помічна. Вони мусять популяризувати серед народів вільного світу ідею української державности, ознайомлювати Захід з українською історією, культурою, шукати серед народів Заходу і Сходу друзів для нашого народу, демаскувати всякі потягнення во-

рогів нашої державности, доводити світові конечність перебу-
дови Сходу Європи на засадах справедливости, виходячи з
життєвих інтересів так поневолених Москвою народів, як
і цілого світу.

Так само завданням нашої еміграції є встановлення сталого
контакту з нашим народом для взаємного освідомлення, а
то й координування певних акцій. В умовах советської теро-
ристичної системи встановлення живих двосторонніх контак-
тів — річ виключно складна і небезпечна. Всякі нерозважні
спроби живого зв'язку, як уже знаємо з досвіду, або безнадій-
но запізнюються, або ліквідуються у своєму початку органа-
ми советської безпеки. Отже, нічого не дають, крім непотріб-
них кривавих жертв.

Виходячи з названих вище основних політичних завдань
нашої еміграції, питання налагодження контактів із різними
громадськими, культурними, науковими і політичними чинни-
ками інших народів ставимо, як одно з першочергових зав-
дань. Саме під поглядом тих завдань спробуємо бодай коротко
схарактеризувати наші відносини з АКВБ.

Власне кажучи, співпраці з АКВБ, в звичайному розумінні
цього слова, в об'ємі, що його вимагає належна постановка бо-
ротьби проти большевизму, до цього часу не налагоджено.
Спорадично, час від часу відбуваються якісь окремі невеличкі
акції, пресконференції — і це все. Переговори про налагод-
ження співпраці провадить Президія Ліги Визволення поне-
волених народів СРСР т. зв. Паризького Бльоку. Виконавчий
Орган УНРади бере в них лиш посередню участь, як один із
членів Паризького Бльоку. На жаль, ті переговори за кілька
років майже не посунулись вперед. Основною перешкодою
успішного закінчення тих переговорів, власне, й є те, що на-
роди, об'єднані в Паризькому Бльоці, а отже й УНРада, про-
довжують залишатись на позиціях передрішення. Себто, вони
вважають, що їхні народи в роках 1917—18 виявили вже свою
волю, в наслідок якої було створено українську, білоруську,
грузинську та інші самостійні держави, що їх згодом знову
завоювала червона Москва.

Незалежно від згаданих переговорів про співпрацю, за спе-
ціальною домовленістю Президії Паризького Бльоку, а в тім
і Виконавчого Органу УНРади, група українських науковців
(поруч із науковцями інших неросійських народів) увійшла до
Інституту вивчення історії і культури народів СРСР. Продов-
жуючи залишатись на політичних позиціях УНРади, наші на-

уковці включилися до праці Інституту, перетворивши його (статутарно і фактично) з установи чисто російської на дослідчу установу міжнародного значення. Так само група українських журналістів (поруч із такими ж групами неросійських народів) створили редакцію радіовисильні «Визволення» й організували щоденні радіовисилання в українській мові.

Але це лиш окремі ділянки. Співпраця поневолених народів ССРСР з АКВБ у всіх її (співпраці) можливих багатогранних формах ще залишається попереду. Осягнення такої співпраці є одним із завдань національних центрів, що об'єднані в Паризькому Бльоці.

Ми знаємо про наявність у США, а зокрема в АКВБ, про-російських настроїв (про коріння тих настроїв тут говорити не будемо), але чи не в такій же мірі проросійські настрої властиві для політиків Великобританії, так само для досить численних політичних кіл Західньої Німеччини та інших? Іду-чи за нашими націоналістами, треба було б уникати будь-яких контактів, а тим більше співпраці з усіма згаданими політичними чинниками. Ми ж уважаємо, що наявність проро-сійських настроїв або симпатій мусить спонукувати нас до особливо активної діяльності саме серед тих русофільських, якщо дозволено буде так висловитись, кіл, та до поборювання всіляких історично невірних спотворених понять про національно-державні відносини між народами Сходу Європи, бо це є одним із завдань української політичної еміграції. І ми те робимо: — ми сприяємо заєнуванню Німецько-Українського, Англо-Українського, Італо-Українського й інших подібних товариств культурного зв'язку; ми шукаємо зв'язків з Радою Європейського Руху; наші професори, науковці, політики йдуть працювати до університетів та різних фахових інститутів країн поселення української еміграції, а в тім і до закладів, творених АКВБ — Інституту вивчення історії і культури ССРСР, де поруч із науковцями інших поневолених советами народів, поруч з науковцями-росіянами дбають про правдиве висвітлення підсоветської дійсности; ми йдемо до радіовисильень окремих держав (Італія, Еспанія, Канада, США та ін.), а в тім і до Радіо «Визволення», щоб забезпечити правдиве і кваліфі-коване наświetлення світових подій в українській мові, з укра-їнських позицій. Йдемо до інституту, щоб мати трибуну, з якої можна доводити вільному світові слушність чи шкідливість тих чи інших поглядів на проблеми Сходу Європи, щоб попу-ляризувати серед західнього світу ідею української державно-

сти. Ми йдемо, щоб поборювати тенденційно-русофільські теорії в тих же лябораторіях, де їх витворюють, ідемо, щоб уже самою своєю присутністю паралізувати можливість появи ненаукових, тенденційно творених теорій. Йдемо, щоб поборювати всілякі порожні українському визвольному рухові «політичні комбінації» — згадаймо бодай зруйнування СОНРу, КЦАБу, зведення до політичного нуля т. зв. «Українського Визвольного Руху» (гулаївщина) та інші.

Ми вважаємо, що саме недостатня обізнаність вільного світу з проблемою кінчености перебудови Сходу Європи і саме під національно-державним поглядом, а зокрема недостатня обізнаність з українською проблемою, зобов'язує нас до повсякчасної систематичної діяльності саме на цьому відтинку, зобов'язує нас до реальної політики, до терпеливого здобування цілого по частках, однієї ділянки за другою. Ми усвідомлюємо, що така тактика небагата на зовнішні ефекти, і через те мало доходить до свідомости мас. Проте, в своїх акціях ми мусимо керуватись не зовнішньою популярністю того чи іншого заходу, але в якій мірі вони наближають до нашої кінчної мети — відновлення української державности. Звичайно, мовиться про чини, які не суперечать гідности нашого народу і нашої, що ім'ям його діємо, що є його амбасадорами перед вільним світом.

Ми не маємо ні наміру, ані потреби детально зупинятися на роботі Радіо «Визволення» та Інституту. Подамо лише декілька загальних зауважень.

Звичайно, говорити про «революційне» Радіо «Визволення», принаймні щодо українського радіомовлення, ледве чи можна. Такий вислів треба розуміти, як риторичну фігуру. Одночасно треба сказати, що радіовисилання українською мовою декількох європейських і заокеанських радіовисилань, а втім і Радіо «Визволення», мають досить поважне значення уже самим фактом **україномовних** висилань: вони скріплюють у населення України думку, що про його національні прагнення вільний світ знає і тим прагненням співчуває. Так само щоразові пригадування в радіопрограмах про українську визвольну боротьбу, про історичні дати тієї боротьби, зокрема в роках 1917—21, про Універсали Української Центральної Ради, видатних діячів української історії, викривання колоніальної політики московсько-більшевицької влади в Україні, так само викривання русифікаторських заходів у союзних (національних) республіках, систематичні інформації про гро-

мадське, культурне, наукове і політичне життя української еміграції, про Український Державний Центр і Українську Національну Раду, нарешті, періодичні виступи перед мікрофоном окремих громадських, а, часом, і політичних українських діячів, письменників тощо, — все це має поважне значення, що його не сміємо недооцінювати. В умовах термоядерної та міжконтинентальної ракетної зброї, в умовах (хоч-не хоч) співіснування двох світів питання «пробивання залізної заслони» набуває значення першочергового завдання. Радіо «Визволення» поруч з іншими радіовисиланнями, як Радіо-Рим, Радіо-Мадрид, «Голос Америки» та інші, безперечно, відіграють своєю позитивну ролью, дають можливість безпосередньо промовляти до нашого народу:

Завдання наших науковців в Інституті вивчення історії і культури народів СРСР дещо відмінні — вони мусять забезпечити об'єктивне вивчення підсоветської дійсності, зокрема в аспекті міжнаціональних відносин, що витворюються в Советському Союзі та в окремих національних республіках. Про наслідки своєї дослідчої праці наші науковці повинні в межах, що їх дає згаданий Інститут, доводити до відома наукових та політичних закладів цілого світу, так у найпоширеніших мовах світу (англійській, німецькій, французькій), як і в мовах своїх народів. Не один десяток советознавчих праць неросійських науковців, а в тім і українських, зайняли вже своє місце на полицях університетських, державних та громадських бібліотек цілого світу, так само в бібліотеках різних політичних діячів. Проте, треба визнати, що ця виключно важливу роботу лише почато. Ще цілий ряд ділянок в Інститутській роботі не охоплено нашими науковцями. Ще багато треба буде зробити зусиль, щоб використати навіть ті можливості, що їх відкриває нам Мюнхенський Інститут вивчення СРСР. Українська громадськість мусять зробити все, щоб допомогти нашим науковцям в їхній тяжкій праці.

Не менш важливі завдання стоять перед нами й щодо належного використання україномовних радіовисилань. Сьогодні радіовисилання, особливо «Голосу Америки» і Радіо «Визволення», ще далеко не задовольняють наших вимог щодо боротьби проти московського імперіялізму, що нині виступає в образі московського большевізму. І тут спільні зусилля української еміграційної громадськості можуть немало допомогти в подоланні наявних сьогодні труднощів.

Отже, загальні завдання, що їх ставить перед собою Україн-

ська політична еміграція, залишаються незмінними: крок за кроком, де тільки можливо, здобувати позиції для нашої визвольної боротьби. Проте, здобування окремих позицій в окремих країнах, звичайно, не є чимось раз на завжди даним і не виключає можливості окремих винятків, зокрема, щодо відносин з АКВБ. Безвітглядність багаторічних зусиль налагодити широку співпрацю з АКВБ, можливо, примусить демократичні кола, зрештою, піддати ревізії весь комплекс своїх відносин з останнім, посиливши одночасно контакти з іншими чинниками США для дальшого налагодження взаєморозуміння й співпраці з громадськістю і політичними колами Сполучених Штатів Америки.

Закінчуючи, хочемо звернути увагу, що в покликаннях противників консолідації на базі УНРади (і взагалі будь-якої консолідації) на непередрішенство є певна нелогічність, бо вже в самій назві Державного Центру УНРеспубліки є повне і беззастережне передрішенство. Сам факт існування Державного Центру УНРеспубліки, що веде свій початок від Уряду Української Республіки, який 1920 року переважаючою збройною силою московських большевиків був відтиснений разом з Українською Республіканською Армією на територію сусідньої Польщі, — в самому цьому факті лежить ствердження нашої державницької історичної традиції. І з другого боку — в небажанні визнати реально існуючий Державний Центр УНРеспубліки, який діє в екзилі на підставі закону, прийнятого ще на рідних землях, підкреслюємо — в абсолютно незрозумілому, з погляду найвищих інтересів нашої визвольної боротьби, небажанні визнати той законний Державний Центр, в повсякчасних намаганнях зневажити його, бодай хоч ставленням лапок біля слів Державний Центр, чи не лежить найгірша форма непередрішенства? Тяжко повірити, що таке політичне самогубство пропонується тільки в інтересах «власної визвольної політики» різних відламів колись єдиної Організації Українських Націоналістів (ОУН), або в перекладі на звичайну мову — в дрібненьких інтересах власної політичної групи. На щастя, ті групи репрезентують тільки самих себе, на Батьківщині вони не мають уже коріння. На щастя, процес розпаду, або скорше політичного оздоровлення націоналістичних груп іде цілком закономірно, і недалекий, очевидно, час, коли патріотична, дисциплінована галицька молодь займе належне їй місце серед демократичних кіл всеукраїнської еміграції.

